

De aantrekkingskracht van door brand aangetaste bomen op Gele wespenboktorren (*Plagionotus detritus*)

GEDRAGSOBSERVATIES IN NATIONAAL PARK DE MEINWEG

R.P.G. Geraeds, Heinsbergerweg 54a, 6061 AK Posterholt, e-mail: rob.geraeds@kpnplanet.nl

Van 20 tot en met 23 april 2020 is tijdens een grote natuurbrand in Nationaal Park De Meinweg iets meer dan 200 ha bos en heide verbrand (CLAASSEN & REYRINK, 2021). Hoewel dit enerzijds te betreuren valt, vormt het anderzijds ook een unieke gelegenheid om de komende jaren te bestuderen hoe flora en fauna reageren op deze brand. Omdat de meeste soorten boktorren afhankelijk zijn van dood hout en minder vitale bomen is dit een soortgroep waarvan verwacht mag worden dat ze van de brand kunnen profiteren. De boktorren behoren tot een groep die de afgelopen jaren goed is geïnventariseerd waardoor er een vrij compleet beeld bestaat van de aanwezige soorten en hun verspreiding in het Meinweggebied (ASSELDONK & GERAEDS, 2019).

Een van de eerste soorten boktorren die op de verbrande bomen is gevonden is de Gele wespenboktor (*Plagionotus detri-*

tus) [figuur 1]. Dit is opvallend omdat de soort als uiterst zeldzaam te boek staat en slechts twee keer eerder in de Meinweg is waargenomen. Tijdens vervolginventarisaties is de soort veelvuldig op het overgrote deel van de brandvlaktes aangetroffen. Dit gaf de gelegenheid om het gedrag van deze weinig waargenomen soort nader te bestuderen.

GELE WESPENBOKTOR

De larven van de Gele wespenboktor leven in vers afgestorven stammen en dikkere takken van zowel staande bomen als op de bodem liggend hout. De voorkeur gaat uit naar eiken (*Quercus spec.*). In Midden-Europa is de soort ook bekend van els (*Alnus spec.*), berk (*Betula spec.*), Haagbeuk (*Carpinus betulus*), Tamme kastanje (*Castanea sativa*), Beuk (*Fagus sylvatica*) en wilg (*Salix spec.*). De larven zijn voornamelijk in zonbeschenen takken en stamdelen te vinden. Ze leven in de bast of oppervlakkig in het spinthout. Hier knagen ze lange, tot circa 10 mm brede kronkelige gangen die gevuld zijn met vrij grof, roodbruin knaagmeel ('frass'). De ontwikkeling van de larven duurt één of twee jaar. De verpopping

FIGUUR 1

Solitaire eiafzet door de Gele wespenboktor (*Plagionotus detritus*) op verbrande schors van Zomereik (*Quercus robur*). Met de legboor worden spleten in de schors opgezocht waarin de eitjes worden gelegd (foto: Rob Geraeds).

TABEL 1

Datums van inventarisaties van boktorren op de brandvlaktes van de Meinweg in 2020 met de waarnemingen van Gele wespenboktorren (*Plagionotus detritus*) en de boomsoorten waarop ze zijn gevonden.

Datum	Km-hok	Man	Vrouw	Adult	Copula/ amplex	Boomsoort
2-5-2020	206-353, 207-353					
15-5-2020	206-353, 207-353, 207-354					
21-5-2020	206-353, 207-353					
29-5-2020	205-353, 206-353, 207-353	3	1	1		Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
31-5-2020	205-353	8	3		2	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
31-5-2020	205-353	1				Ruwe berk (<i>Betula pendula</i>)
1-6-2020	204-353, 205-353	18	9	1		Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
1-6-2020	205-353	5	1		1	Ruwe berk (<i>Betula pendula</i>)
6-6-2020	206-353, 206-354	1	2			Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
12-6-2020	205-353	7	5		1	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
12-6-2020	205-353	1	2			Ruwe berk (<i>Betula pendula</i>)
13-6-2020	206-354	2				Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
17-6-2020	205-353	7	5		3	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
18-6-2020	204-353, 205-353	3			1	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
18-6-2020	205-353	1				Ruwe berk (<i>Betula pendula</i>)
20-6-2020	205-353, 207-354	6	4		6	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
22-6-2020	205-353	7				Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
24-6-2020	205-353	14	1		4	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
24-6-2020	205-353	2				Ruwe berk (<i>Betula pendula</i>)
26-6-2020	205-353, 206-353	7	1		1	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
26-6-2020	206-353	1				Grove den (<i>Pinus Sylvestris</i>)
28-6-2020	205-353	2	1			Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
3-7-2020	205-353	3	1			Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
7-7-2020	205-353	3	4			Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
12-7-2020	205-353	5	1		1	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
15-7-2020	205-353, 206-353	2	2			Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
18-7-2020	204-353	4	1		1	Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
19-7-2020	206-353	2				Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
24-7-2020	204-353	2				Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
24-7-2020	204-353	1				dood aan voet Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
30-7-2020	204-353, 205-353	2	1			Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
30-7-2020	205-353		1			dood aan voet Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
1-8-2020	206-354, 207-354					
12-8-2020	205-353, 206-353, 207-353, 207-354					
17-8-2020	204-353, 205-353	1				Zomereik (<i>Quercus robur</i>)
29-8-2020	205-353, 206-353					
Totaal		121	46	2	21	

vindt in het voorjaar plaats, waarvoor de larven een poppenkamer knagen in dikke bast of oppervlakig in het spinhout. Na de metamorfose blijven de imago's nog enkele dagen in de poppenkamer zitten. Nadat ze zijn uitgehard vreten ze zich een weg naar buiten. Deze uitvlieggaten hebben een doorsnede van circa 6 mm (BILÝ & MEHL, 1989; EHNSTRÖM, 2005; EHNSTRÖM & HOLMER, 2007; SUNDKVIST, 2010; KLAUSNITZER *et al.*, 2018b).

WAARNEMINGEN TOT 2020

Tot 2018 waren er nog geen tien vindplaatsen van Gele wespenboktorren in Nederland bekend, waarbij het in de meeste gevallen om waarnemingen van slechts één exemplaar ging. Twee van deze waarnemingen hadden betrekking op geïmporteerd hout (GERAEDS, 2018a). De eerste twee Limburgse waarnemingen stammen uit het Eyserbos (2015) en

het Weerterbos (2017). In 2018 werden vele tientallen Gele wespenboktorren gevonden op stapels gekapt eiken- en berkenhout bij het Annendaalsbos (GERAEDS, 2018a). In datzelfde jaar werd de soort ook voor het eerst in de Meinweg gevonden. Dit betrof een copula op een grote uitgebroken kroon van een Zomereik (*Quercus robur*) (ASSELDONK & GERAEDS, 2019) en was tevens de eerste waarneming uit de Roerstreek (GERAEDS, 2018b). De tweede waarneming in de Meinweg volgde in 2019 toen een mannetje werd gevonden op een omgewaaide Zomereik. Daarnaast is de soort in 2019 in Limburg in het Vijlenerbos, het Limbrichterbos en de Grootte Peel aangetroffen.

INVENTARISATIES

Nadat de Meinweg na het blussen van de brand weer voor publiek was opengesteld is het gebied vanaf

2 mei tot en met 29 augustus vrijwel wekelijks één tot vier keer bezocht. Het overgrote deel van deze inventarisaties is overdag uitgevoerd. Hierbij zijn bomen zowel op zicht als met behulp van een klopscherm geïnventariseerd. Op deze manier zijn op 28 dagen inventarisaties uitgevoerd. Daarnaast zijn de brandvlaktes in juli drie keer in groepsverband 's nachts bezocht. Deze bezoeken waren primair gericht op de inventarisatie van de Kleine timmerboktor (*Acanthocinus griseus*) (GERAEDS *et al.*, 2021), waardoor de onderzoekers zich voornamelijk hebben geconcentreerd op Grove dennen (*Pinus sylvestris*). Zomereiken waar overdag Gele wespenboktorren waren gevonden, zijn echter ook onderzocht. Van alle vindplaatsen zijn de volgende kenmerken vastgelegd:

- de boomsoort,
- de doorsnede van de boom op ooghoogte,
- of de boom door de brand is aangetast,
- of het vrijstaande bomen of bomen in het bos betrof,
- de hoogte waarop de kevers zijn gevonden,
- of de kevers al dan niet op zwartgeblakerde bast aanwezig waren,
- de kompasrichting waarop de vindplaats van de kevers op de boom overwegend georiënteerd was.

Verder is van de kevers zoveel mogelijk in het veld (of achteraf van een foto) het geslacht genoteerd en zijn aantekeningen van het waargenomen gedrag gemaakt.

RESULTATEN

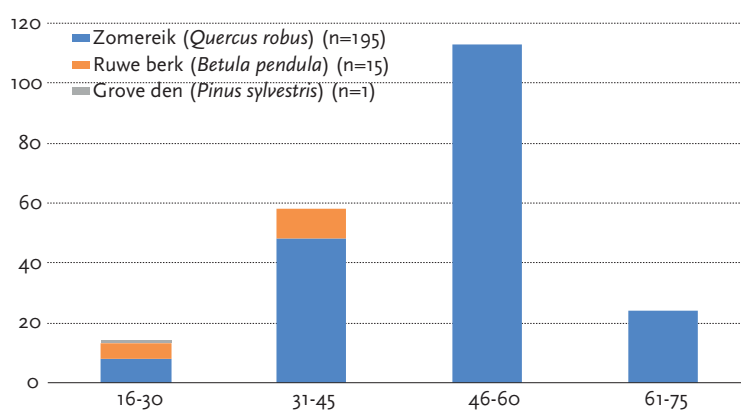
Algemeen

Nadat de eerste twee inventarisaties zonder resultaat bleven, zijn op 21 mei 2020 de eerste boktorren op de brandvlaktes gezien. Op 29 mei zijn de eerste Gele wespenboktorren gevonden op staande, door brand aangetaste Zomereiken. Vervolgens zijn tot augustus tijdens alle inventarisaties die overdag zijn uitgevoerd Gele wespenboktorren waargenomen. In totaal zijn 141 waarnemingen van 211 Gele wespenboktorren geregistreerd, 142 mannetjes, 67 vrouwtjes en twee dieren waarvan het geslacht niet is bepaald [tabel 1].

Tijdens veel van de inventarisaties was de Gele wespenboktor de meest algemene boktorrensoort op de verbrande bomen. Het betreft allemaal zichtwaarnemingen, met behulp van het klopscherm is de soort nooit gevangen. De nachtelijke inventarisaties hebben geen waarnemingen van Gele wespenboktorren opgeleverd.

Het overgrote deel van de dieren is gevonden op solitaire bomen in de heide en zeer open delen van bos(randen) [figuur 2]. Acht Gele wespenboktorren zijn in meer gesloten bos gevonden.

De meeste waarnemingen zijn afkomstig van de zwart verbrande stamdelen van dikkere Zomereiken. Op dergelijke plaatsen zijn 47 eileggende vrouwtjes

waargenomen. Slechts drie keer is eiafzet hoger op de stam, boven de verbrande schorsdelen geconstateerd. De dikte van de stammen van Zomereiken waarop de kevers zijn gevonden varieert op ooghoogte van 21 tot 70 cm [figuur 3].

Daarnaast zijn 15 Gele wespenboktorren op Ruwe berk (*Betula pendula*) aangetroffen en is eenmaal een waarneming op Grove den gedaan. De berken waren eveneens allemaal dikke exemplaren (doorsnede van 22 tot 39 cm op ooghoogte). Dünnere bomen waren in de directe omgeving wel beperkt aanwezig, maar daarop is de soort nooit gevonden. Vier keer is eiafzet waargenomen op verbrande stamdelen van Ruwe berken. In totaal is de Gele wespenboktor in 2020 in zes kilometerhokken aangetroffen.

Gedrag

Het merendeel van de waargenomen vrouwtjes (51 van de 67) was bezig met het leggen van eitjes. Ze tasten met hun legboor de schors af op zoek naar spleetjes waar de legboor vervolgens in wordt gestoken en de eitjes worden afgezet. Het leggen van de eitjes gebeurt vooral solitair [figuur 1]. Er is echter ook regelmatig gezien dat de eitjes in implex (paarhouding) worden afgezet. Het mannetje houdt zich met de voorpoten aan de dekschilden van het vrouwtje vast en laat haar verder haar gang gaan [figuur 4]. Om de drie tot zes minuten volgt een korte, enkele seconden durende paring [figuur 5] waarna

▲▲ FIGUUR 2

Gele wespenboktorren (*Plagionotus detritus*) zijn vooral aangetroffen op zonbeschenen, zwartgeblakerde stammen van solitaire Zomereiken (*Quercus robur*) (foto: Rob Geraeds).

▲ FIGUUR 3

Stamdoorsnede op ooghoogte van de verschillende boomsoorten waarop Gele wespenboktorren (*Plagionotus detritus*) zijn aangetroffen.

▲▲ FIGUUR 4
Eiafzet door de Gele wespenboktor (*Plagionotus detritus*) in amplex. Duidelijk zichtbaar is de uitgestulpte legboor waarmee de eitjes in schorsspleten worden afgezet (foto: Rob Geraeds).

▲ FIGUUR 5
Bij eiafzet door de Gele wespenboktor (*Plagionotus detritus*) in amplex vinden er om de drie tot zes minuten copulaties plaats (foto: Rob Geraeds).

het vrouwtje weer verder gaat met het afzetten van eitjes. Dit gedrag is bij 16 van de 51 eitjes-leggende vrouwtjes gezien. Alle eiafzettingen zijn aan de zonbeschenen zuidkant van de stammen waargenomen. Wanneer solitaire mannetjes vrouwtjes in amplex of copula tegen komen, volgen er stevast gevechten waarbij het aanvallende mannetje zich vastbijt in de eerste sprietleden van het vrouwtje in amplex. Op die manier probeert hij hem van het vrouwtje los te trekken [figuur 6]. Dit kan ook gelijktijdig door meerdere mannetjes gebeuren [figuur 7]. Eén keer is waargenomen dat dieren elkaar hierbij ook in de poten bijten. De vrouwtjes lijken zich weinig aan te trekken van het rivaliserende mannengedrag en gaan meestal onverstoord door met het leggen van eitjes. De winnaar van het gevecht keert meestal bij het vrouwtje terug waarna er snel een paring volgt. Er is waargenomen dat zowel de aanvaller als het originele mannetje bij het vrouwtje terugkeerde. Opvallend genoeg is ook regelmatig gezien dat geen van de mannetjes na afloop van het gevecht terug ging naar het vrouwtje.

Op 1 juni werd in de omgeving van de Waalsberg, hoog op een verbrande stam van een Zomereik, een Gele wespenboktor aangetroffen die aan het eten was van uitvloeiend, deels gistend ingedikt sap. Deze

locatie is daarna vaker gecontroleerd, maar er zijn geen boktorren meer op die plek gevonden. Tijdens vervolginventarisaties zijn op vijf andere plekken Gele wespenboktorren op bloedende Zomereiken waargenomen, met name in de omgeving van de Rolvennen en de Slenk. In tegenstelling tot de eerste locatie betrof dit allemaal bomen die niet of nauwelijks door de brand waren aangetast.

DISCUSSIE

Zeldzaamheid

Tot 2020 zijn slechts twee waarnemingen van Gele wespenboktorren uit de Meinweg bekend. Na de brand is de soort in grote aantallen en verspreid over zes kilometerhokken in het gebied aangetroffen. Dit maakt duidelijk dat de soort niet zo zeldzaam is als de schaarse waarnemingen uit het gebied doen vermoeden. Een mogelijke verklaring hiervoor is het thermofiele gedrag van de soort. Hierdoor zijn de imago's wellicht meer in de zon beschenen boomkronen te vinden dan op de beschaduwde stammen en lagere takken. PALM (1959), TEUNISSEN (2009) en KLAUSNITZER *et al.* (2018a) geven aan dat de imago's hoofdzakelijk in de boomkronen te vinden zijn. Deze situatie maakt dat Gele wespenboktorren moeilijk te inventariseren zijn, met als gevolg dat ze weinig worden waargenomen. Dit komt overeen met de ervaringen in het Annendaalsbos. Na uitvoering van kapwerkzaamheden in februari 2018 werden grote aantallen Gele wespenboktorren aangetroffen op stapels gezaagd eikenhout. Ondanks tientallen gerichte inventarisaties van boktorren in 2019 en 2020, zijn er na de afvoer van het hout nog maar twee Gele wespenboktorren waargenomen (GERAEDS, 2021).

Aantrekkingskracht verbrande bomen

Ondanks vele inventarisaties zijn voor de brand slechts drie imago's van de Gele wespenboktor in de Meinweg aangetoond. Na de brand zijn er ruim 200 Gele wespenboktoren gevonden. Circa 94% hiervan zat op door de brand aangetaste bomen. De waarnemingen zijn afkomstig uit zes van de zeven kilometerhokken waar de brand gewoed heeft. In het zevende hok is slechts een klein deel van de heide en het naaldbos verbrand. Hieruit mag geconcludeerd worden dat door brand aangetaste loofbomen een sterke aantrekkingskracht uitoefenen op de soort. Door BILÝ & MEHL (1989), EHNSTRÖM & HOLMER (2007), TEUNISSEN (2009) en KLAUSNITZER *et al.* (2018a; 2018b) wordt niets vermeld over deze relatie, terwijl dit wel voor enkele andere soorten boktorren wordt beschreven. Daartegenover staat dat EHNSTRÖM (2005), ERIKSSON (2007) en SUNDKVIST (2010) wel aangeven dat Gele wespenboktorren ook gebruik maken van door brand aangetaste bomen. Hiervoor wordt steeds naar dezelfde waarneming door PALM (1955) verwezen die de soort in 1955 bij Båtfors

(Zweden) vond op door brand aangetaste eiken. De waarnemingen in de Meinweg maken duidelijk dat de soort zeker door door brand aangetaste bomen wordt aangetrokken. In dit opzicht is het vermeldenswaard dat de waarnemingen van Gele wespenboktorren in 2019 in het Limbrichterbos en een deel van de vondsten in het Vijlenerbos ook afkomstig zijn van door brand aangetaste Zomereiken (eigen waarnemingen). In het Vijlenerbos betrof dit een Zomereik zonder zwart verbrande stam, maar waarvan de schors en alle bladeren verschroeid waren. In het Limbrichterbos betrof het Zomereiken waarvan de stam net als op de Meinweg zwart verbrand was. In het Limbrichterbos zijn tijdens eerdere inventarisaties van boktorren nooit Gele wespenboktorren gevonden (GERAEDS, 2017). Deze bevindingen komen overeen met die in de Meinweg.

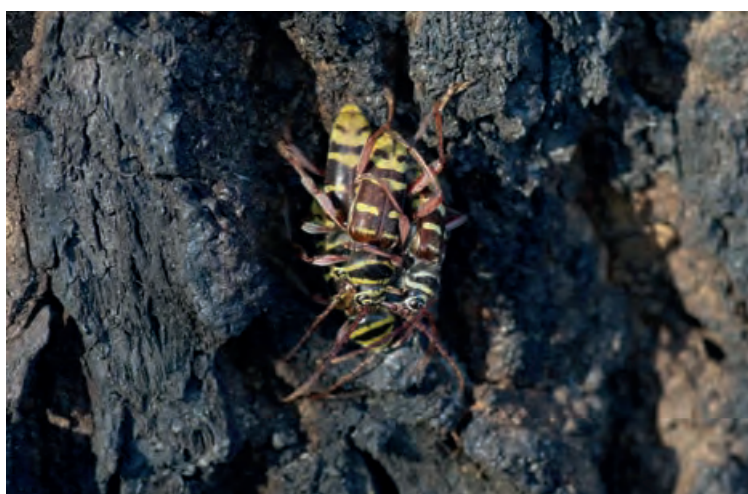
Een opvallend verschil met de ervaringen van PALM (1955; 1959) is dat deze aangeeft dat de kevers weliswaar worden aangetrokken door verbrande bomen, maar dat de verbrande stamdelen zelf worden gemedend. De dieren zijn volgens hem vooral op de hogere, niet verbrande stamdelen te vinden. In de Meinweg (evenals in het Limbrichterbos) is het overgrote deel op de Gele wespenboktorren juist wel op de zwart geblakerde, lagere stamdelen aangetroffen. Hier is ook het merendeel van de eileggende vrouwtjes gevonden.

Zonexpositie

Vrijwel alle waarnemingen van Gele wespenboktorren zijn afkomstig van zonbeschenen solitaire bomen of boomgroepen op de heide en in open bos(randen). Slechts acht keer is de soort in meer gesloten bos gevonden. Vanwege de brand stonden deze bomen niet meer in blad en was het kroondek op deze plaatsen dus vrij open, zodat het er relatief licht was. De meerderheid van de dieren bevond zich op de zonbeschenen zuidelijke helft van de stammen [figuur 8]. Deze bevinding komt overeen met PALM (1959), BILÝ & MEHL (1989), EHNSTRÖM (2005), EHNSTRÖM & HOLMER (2007) en KLAUSNITZER *et al.* (2018b) die aangeven dat de soort vooral te vinden is op zonbeschenen takken en stamdelen. Uit onderzoek door SUNDKVIST (2010) blijkt dat larven van Gele wespenboktorren in hogere dichtheden aanwezig zijn op zonbeschenen delen van het broedhout. Ook dit sluit aan op de bevindingen in de Meinweg. Vrijwel alle eiafzet is aan de zonbeschenen zuid- en zuidwestkant van stammen en dikkere takken waargenomen. Er is slechts één eileggend vrouwtje waargenomen op de beschaduwde noordwestelijke zijde van een stam.

Voortplantingsgedrag

Bij boktorren is het gangbaar dat de eiafzetting solitair gebeurt. Dit is ook bij de Gele wespenboktor het geval, al werden 16 van de 51 eileggende vrouwtjes door een mannetje begeleid. Eiafzet

tijdens de paring is vooral waargenomen op bomen die door meerdere dieren bezet waren. Het ligt voor de hand dat de mannetjes met dit gedrag proberen te voorkomen dat de vrouwtjes met andere mannetjes paren. De kans hierop is natuurlijk het grootst op plekken waar veel soortgenoten aanwezig zijn. Van andere soorten boktorren kunnen dieren regelmatig in amplex of in copula worden waargenomen. Veel soorten uit de onderfamilie Lepturinae kunnen langdurig in copula op bloemen van kruiden en struiken worden aangetroffen. Soorten uit de onderfamilie Cerambycinae kunnen regelmatig in amplex worden gevonden terwijl ze op potentieel broedsubstraat lopen. Over het in amplex afzetten van eitjes is verder geen informatie gevonden in beschikbare literatuur. Bij controle van eigen foto's van dieren in amplex van enkele andere soorten uit de onderfamilie Cerambycinae blijkt dit gedrag in ieder geval ook bij de Grote wespenboktor (*Plagionotus arcuatus*) en de Eikenwespenboktor (*Xylotrechus antilope*) voor te komen. In het veld was duidelijk dat de dieren alleen in amplex waren, zonder dat er copulatie plaatsvond. Wat echter niet was opgevallen is dat de vrouwtjes in sommige gevallen gelijktijdig met het afzetten van eitjes bezig waren. Tijdens de inventarisaties in het Annendaalsbos in

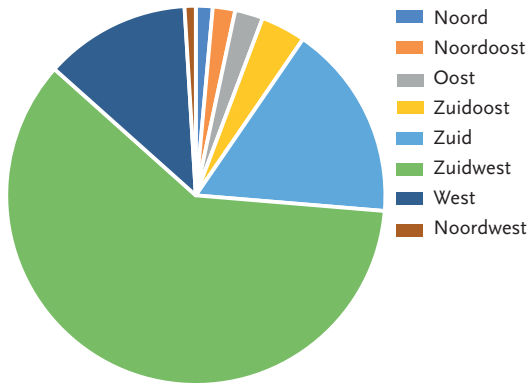
▲▲ FIGUUR 6

Gele wespenboktorren (*Plagionotus detritus*) in amplex worden vaak door mannetjes aangevallen waarbij de aanvaller het mannetje in amplex aan de eerste leden van de sprieten van het eileggende vrouwtje probeert los te trekken. Het vrouwtje blijft onverstoord doorgaan met het leggen van de eitjes (foto: Rob Geraeds).

▲ FIGUUR 7

Een eileggend vrouwtje van de Gele wespenboktor (*Plagionotus detritus*) waarvan het mannetje in amplex door twee rivalen wordt belaagd (foto: Rob Geraeds).

FIGUUR 8
De dominerende kompasrichting van de plekken waar Gele wespenboktorren (*Plagionotus detritus*) op stammen en takken in de Meinweg zijn waargenomen (n=209).

2018 is geen eiafzetting door Gele wespenboktorren in amplex waargenomen (GERAEDS, 2018a). Er zijn wel regelmatig dieren in amplex gezien en het is goed mogelijk dat er gelijktijdig eiafzetting heeft plaatsgevonden, maar dat die toen niet is opgemerkt.

Gevechten

Het gedrag van de Gele wespenboktor is vergelijkbaar met dat van de Grote wespenboktor en de Eikenwespenboktor. Bij warm zonnig weer lopen de dieren snel 'zenuwachtig' heen en weer op zonbeschenen stammen en dikkere takken. Af

en toe blijven ze korte tijd stil zitten of vliegen ze weg naar een andere boom. ZEEGERS & HEIJERMAN (2008) geven aan dat mannetjes van het geslacht *Plagionotus* territoriaal zijn en dat ze de boomstammen waar ze op zitten tegen andere mannetjes verdedigen. De waarnemingen op de Meinweg lijken hier enigszins van af te wijken. Er zijn weliswaar regelmatig onderlinge gevechten tussen mannetjes, maar meestal laten ze elkaar met rust of volgen er slecht korte schermutselingen waarna ze hun weg vervolgen. Gevechten ontstaan pas wanneer vrouwtjes in de buurt zijn. Het lijkt er dus op dat de mannetjes niet echt een eigen territorium hebben en een bepaald gebiedje verdedigen tegen indringers. Dit gedrag is eerder ook waargenomen op stapels gezaagd eikenhout in het Annendaalsbos (GERAEDS, 2018a). Hier werden echter wel gevechten tussen 'losse' mannetjes waargenomen. Dit is mogelijk toe te schrijven aan de situatie op dat moment waarbij de dieren geconcentreerd op een klein oppervlak aanwezig waren, namelijk op enkele zonbeschenen grotere stukken gezaagd eikenhout bovenop een houtstapel.

Bij de gevechten is nooit waargenomen dat de dieren elkaar verwonden, wat bijvoorbeeld wel regelmatig het geval is bij onderlinge gevechten tussen Lederboktorren (*Prionus coriarius*) (KLAUSNITZER *et al.*, 2018b). Er zijn wel enkele mannelijke Gele wespenboktorren gezien met beschadigde sprieten en/of poten. Of dit het gevolg is van onderlinge gevechten is niet duidelijk, maar ligt wel voor de hand.

Voeding

Van de meeste soorten boktorren is bekend waar het voedsel van de larven uit bestaat. Over het voedsel van de imago's is echter beduidend minder informatie voorhanden. Dit kan bijvoorbeeld samengesteld zijn uit nectar, stuifmeel, bast, blad, paddenstoelen en uitvloeiende boomsappen. Van diverse soorten is echter ook bekend dat ze als imago helemaal geen voedsel meer tot zich nemen (KLAUSNITZER *et al.*, 2018a). Van de Gele wespenboktor is in ieder geval duidelijk dat ze geen bloemen bezoeken en dat ze dus geen nectar of stuifmeel eten. Voor de rest lijkt er weinig bekend over de voeding van de imago's. De waarnemingen op bloedende eiken maken duidelijk dat ze in ieder geval suikerhou-

a

b

FIGUUR 9a
Vrouwtje Gele wespenboktor (*Plagionotus detritus*) met mestkevers (*Geotrupes spec.*) op een bloedende Zomereik (*Quercus robur*) (foto: Rob Geraeds).

FIGUUR 9b
Mannetje Gele wespenboktor (*Plagionotus detritus*) met een Hoornaar (*Vespa crabro*) op een bloedende Zomereik (*Quercus robur*) (foto: Rob Geraeds).

dende vloeistoffen tot zich nemen. Dit gedrag is bij zowel vrouwtjes [figuur 9a] als mannetjes [figuur 9b] gezien.

DANKWOORD

Een woord van dank gaat uit naar Staatsbosbeheer voor toestemming om de inventarisaties te kunnen uitvoeren. Deze studie maakt deel uit van het Meerjarenprogramma Onderzoek van Nationaal Park De Meinweg en is mede gesubsidieerd door de Provincie Limburg vanuit de Subsidiëverordening SILG, paragraaf Soortenbeleid.

provincie limburg

Nationaal Park
De Meinweg

Bosgroep Zuid Nederland

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP LIMBURG

Summary

ATTRACTIVENESS OF FIRE-DAMAGED TREES FOR THE LONGHORN BEETLE *PLAGIONOTUS DETRITUS* Behavioural observations at the Meinweg National Park

At the end of April 2020, a large wildfire raged in the Meinweg National Park, destroying about 200 hectares of forest and heathland. This situation provides an excellent opportunity to study how flora and fauna react to such an event. Since many species of longhorn beetles depend on dead wood or trees with reduced vitality, trees affected by fire were regularly surveyed for longhorn beetles during the months of May to September. One of the first species found on the burnt trees was *Plagionotus detritus*. This is a very rare species in the Netherlands, which has only twice before been found at the Meinweg National Park.

Most observations came from burnt parts of trunks and thicker branches of Common oak

(*Quercus robur*). In addition, the species was also regularly found on Common silver birch (*Betula pendula*). Ovipositing females were found on burnt parts of both tree species. A female may oviposit in isolation, but also under the supervision of a male, in which case he clings to her elytra. In this position, mating takes place every 3 to 6 minutes. Male animals are aggressive towards each other, especially when they meet in close proximity to a female. They try to bite each other on the first segments of the antennae and to pin each other down. In several locations, beetles have been observed foraging on sap oozing from the wounds of Common oak. Females as well as males have been observed to feed on these sugar-rich fluids.

Literatuur

- ASSELDONK, E. VAN & R.P.G. GERAEDS, 2019. Boktorren-Cerambycidae van NP De Meinweg 2016-2018. Tussenrapportage boktorrenproject Stichting Koekoeloe. Stichting Koekoeloe, Wessem.
- BÍLY, S. & O. MEHL, 1989. Longhorn beetles (Coleoptera, Cerambycidae) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica 22. Brill/Scandinavian Science Press Ltd, Leiden/New York/Kopenhagen/Keulen.
- CLAASSEN & REYRINK, 2021. De brand op de Meinweg in april 2020. Natuurhistorisch Maandblad 110(5): 87-89.
- EHNSTRÖM, B., 2005. Åtgärdsprogram för bevarande av Bredbandad ekbarkbock. Naturvårdsverket, Stockholm.
- EHNSTRÖM, B. & M. HOLMER, 2007. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Stalbaggar: Långhorningar. Coleoptera: Cerambycidae. ArtDatabanken, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.
- ERIKSSON, P., 2007. Inventering av Bredbandad ekbarkbock *Plagionotus detritus* I Uppsala och Kalmar Län 2005. Upplandsstiftelsen, Uppsala.
- GERAEDS, R.P.G., 2017. Boktorren van het Limbrichterbos. Natuurhistorisch Maandblad 106(6): 109-114.
- GERAEDS, R.P.G., 2018a. Waarnemingen van de Gele wespenboktor *Plagionotus detritus* in Limburg in 2018 (Coleoptera: Cerambycidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 51: 13-21.
- GERAEDS, R.P.G., 2018b. De boktorren in de Roerstreek. Jaarboek Heemkundevereniging Roerstreek 50: 21-34.
- GERAEDS, R.P.G., 2021. De boktorren in het Annendaalsbos. Een driejarige monitoring met een vergelijking van inventarisatiemethoden. Natuurhistorisch Maandblad 110(6): 135-144.
- GERAEDS, R.P.G., W.G. VERGOOSSEN, M.P.W.M. POETH & E. VAN ASSELDONK, 2021. Waarnemingen van de Kleine timmerboktor (*Acanthocinus griseus*) in de Meinweg. Natuurhistorisch Maandblad 110(5): 97-101.
- KLAUSNITZER, B., U. KLAUSNITZER, E. WACHMANN & Z. HROMÁDKO, 2018a. Die Bockkäfer Mitteleuropas. Band 1. VerlagsKG Wolf, Magdeburg.
- KLAUSNITZER, B., U. KLAUSNITZER, E. WACHMANN & Z. HROMÁDKO, 2018b. Die Bockkäfer Mitteleuropas. Band 2. VerlagsKG Wolf, Magdeburg.
- PALM, T., 1955. Coleoptera i brandskadad skog vid nedre Dalälven. Entomologisk Tidskrift 76: 40-45.
- PALM, T., 1959. Die Holz- und Rindenkäfer der Süd- und Mittelschwedischen Laubbäume. Opuscula Entomologica Supplementum XVI, Lund.
- SUNDKVIST, L., 2010. Habitat preferences and reproductive success for the threatened longhorn beetle *Plagionotus detritus*. Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala.
- TEUNISSEN, A.P.J.A., 2009. Verspreidingsatlas Nederlandse boktorren (Cerambycidae). European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- ZEEGERS, TH. & TH. HEIJERMAN, 2008. De Nederlandse boktorren (Cerambycidae). Entomologische Tabellen 2, supplement bij Nederlandse Faunistische Mededelingen. European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

NATUURHISTORISCH
GENOOTSCHAP in LIMBURG

Colofon

DAGELIJKS BESTUUR

Frank Oelmeijer (voorzitter), Alfred Paarlberg
(penningmeester), Ben Matheij & Math de Ponti.

ALGEMEEN BESTUUR

Wilfred Alblas, Toon van Baal, Marian Baars,
Jan-Joost Bakhuizen, Susanne Hanssen, Wouter Jansen,
Stef Keulen, Pieter Puts, Aidan Williams & Linda Wortel.

KANTOOR

Olaf Op den Kamp, Jeanne Cuypers &
Martine Lemmens.

ADRES

Kapellerpoort 1, 6041 HZ Roermond,
tel. 0475-386470 (kantoor@nhgl.nl).
www.nhgl.nl.

LIDMAATSCHAP

€ 38,00 per jaar. Leden t/m 23 jaar € 17,50; bedrijven,
verenigingen, instellingen e.d. € 120,00.
Okjen Weinreich (leden@nhgl.nl).
IBAN: NL73RABO0159023742, BIC: RABONL2U.

BESTELLINGEN/PUBLICATIEBUREAU

Publicaties zijn te bestellen bij het publicatiebureau,
Marja Lenders (publicaties@nhgl.nl).
Losse nummers € 4,-; leden € 3,50 (incl. porto),
themanummers € 7,-.
IBAN: NL31INGB0000429851, BIC: INGBNL2A.

KRINGEN

KRING HEERLEN

Olaf Op den Kamp (kringheerlen@nhgl.nl).

KRING MAASTRICHT

Bert Op den Camp (kringmaastricht@nhgl.nl).

KRING ROERMOND

Math de Ponti (kringroermond@nhgl.nl).

KRING VENLO

Peter Eenshuistra (kringvenlo@nhgl.nl).

KRING VENRAY

Patrick Palmen (kringvenray@nhgl.nl).

STUDIEGROEPEN

FOTOSTUDIEGROEP

Bert Morelissen (fotostudiegroep@nhgl.nl).

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP

Pieter Puts (herpetostudiegroep@nhgl.nl).

LIBELLENSTUDIEGROEP

Jan Hermans (libellenstudiegroep@nhgl.nl).

MOLLUSKEN STUDIEGROEP LIMBURG

Stef Keulen (molluskenstudiegroep@nhgl.nl).

MOSSENSTUDIEGROEP

Paul Spreuwenberg (mossenstudiegroep@nhgl.nl).

PADDENSTOELENSTUDIEGROEP

Henk Henczyk (paddenstoelenstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENSTUDIEGROEP

Olaf Op den Kamp (plantenstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENWERKGROEP WEERT

Jacques Verspagen
(plantenwerkgroepweert@nhgl.nl).

SPRINKHANENSTUDIEGROEP

Harry van Buggenum
(sprinkhanenstudiegroep@nhgl.nl).

STUDIEGROEP EPHEMEROPTERA, PLECOPTERA EN TRICHOPTERA

Harry Tolcamp (ept@nhgl.nl).

STUDIEGROEP ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN

Rob Visser (secretariaat@sok.nl).

VISSENWERKGROEP

Victor van Schaik (vissenstudiegroep@nhgl.nl).

VLINDERSTUDIEGROEP

Mark de Mooij (vlinderstudiegroep@nhgl.nl).

VOGELSTUDIEGROEP

Nicky Hulsbosch (vogelstudiegroep@nhgl.nl).

WANTSENSTUDIEGROEP LIMBURG

Martine Lemmens (wantsen@nhgl.nl).

WERKGROEP DRIESTRUIK

Wouter Jansen (werkgroepdriestruik@nhgl.nl).

ZOOGDIERENSTUDIEGROEP

Aegidia van Grinsven
(zoogdierenstudiegroep@nhgl.nl).

STICHTINGEN

STICHTING NATUURPUBLICATIES LIMBURG

Uitgever van publicaties, boeken en rapporten (snl@nhgl.nl).

STICHTING DE LIERELEI

Projectbureau voor onderzoek van natuur en landschap in
Limburg (lierelei@nhgl.nl).

STICHTING IR. D.C. VAN SCHAÏK

Stichting voor het beheer van onderaardse kalksteengroeven
in Limburg. Postbus 2235, 6201 HA Maastricht
(vanschaikestichting@nhgl.nl).

STICHTING NATUURBANK LIMBURG

Stichting voor het beheer van waarnemingen van het NHGL
(natuurbank@nhgl.nl).

NATUURHISTORISCH M A A N D B L A D

REDACTIE Olaf Op den Kamp (hoofdredacteur), Philip
Bossenbroek, Henk Heijligers, Jan Hermans, Ton
Lenders, Gerard Majoor (eindredactie), Guido Verschoor,
Raymond Pahlplatz & Marc Poeth (redactie-assistent)
(redactie@nhgl.nl).

RICHTLIJNEN VOOR KOPIJ-INZENDING

Diegenen die kopij willen inzenden, dienen zich te
houden aan de richtlijnen voor kopij-inzending. Deze
kunnen worden aangevraagd bij de redactie of zijn te
bekijken op www.nhgl.nl.

LAY-OUT & OPMAAK

Van de Manakker,
Grafische communicatie, Maastricht
(mvdemanakker@xs4all.nl).

EDITING SUMMARIES

Jan Klerkx, Maastricht.

DRUK

Grafagroep Zuid, Swalmen.

Copyright. Auteursrecht voorbehouden. Overname
slechts toegestaan na voorafgaande schriftelijke
toestemming van de redactie.

ISSN 0028-1107

provincie limburg

